LsN Liisa Leppävirta

# Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n muuttamisesta

HE 273/2022 vp

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

# Hankkeen tausta

- Taustalla erityisesti EOA:n huomiot salassapitoperusteiden selkeyttämistarpeesta rikosasioissa
- Valmisteltu osana julkisuuslain laajemman ajantasaistamishankkeen työryhmän työtä
- Laajempi julkisuuslain uudistamistyö jatkuu

# Esityksen tavoitteet

- Rikosasioissa sovellettavien salassapitoperusteiden soveltamisen selkeyttäminen ja niihin liittyvän päällekkäisyyden purkaminen
- Avoimuuden edistäminen siten, että nykyistä suurempi osa poliisin ja syyttäjän esitutkintaan ja syyteharkintaan liittyvien päätösten perusteina olevista tiedoista olisi julkisia

# Keskeiset ehdotukset

- Rikosasioihin liittyvän salassapidon joustavoittaminen siten, että tietyistä julkisuuslain 24 §:n ehdottomista yksityiselämää suojaavista salassapitoperusteista poikettaisiin siltä osin kuin salassapitoperusteiden suojaamat tiedot ovat keskeisissä rikosasian käsittelyyn liittyvissä viranomaisten asiakirjoissa ja tiedot ovat viranomaisen päätöksenteon perusteiden ymmärtämisen kannalta välttämättömiä

# Perusoikeuksien punninta

- Keskeisesti kyse kahden perusoikeuden, yksityiselämän suojan ja julkisuusperiaatteen, välisestä yhteensovittamisesta ja punninnasta
- Julkisuusperiaatteen toteutumisen osalta pyritään mahdollistamaan julkisen vallan käytön parempi valvonta
- Yksityiselämän suojaan kohdistuvia kielteisiä vaikutuksia on esityksessä pyritty rajoittamaan rajaamalla tiedonsaantioikeutta kahdella tavalla:
  - Tiedonsaantioikeus koskisi ainoastaan tietoja, joiden antaminen olisi välttämätöntä tutkittavana olleesta asiasta tehdyn päätöksen perusteiden ymmärtämiseksi.
  - Lisäksi tiedon luovuttamisen edellytyksenä olisi, että siitä ei todennäköisesti aiheutuisi vahinkoa, merkittävää haittaa tai ilman painavaa syytä kärsimystä asiaan osallisille.

# Perusoikeuksien punninta

- Tavoiteltu tasapainoista lopputulemaa julkisuuden ja yksityiselämän suojan välillä. Pyritään lähentämään julkisuuslain mukaista rikosasioihin liittyvien tietojen julkisuutta suhteessa oikeudenkäynnin julkisuuteen
- Esitys kaventaa rikoksesta epäillyn, rikoksen asianomistajan tai muun prosessiin osallisen kuten todistajan yksityiselämän suojaa tietojen ehdotonta salassapitoa joustavoittamalla, mutta vahinkoedellytyslausekkeen vuoksi kavennus jää vaikutuksiltaan kohtuulliseksi
- Kohdentuessaan julkisen vallan käytön näkökulmasta keskeisiin asiakirjoihin ja sellaisiin tietoihin, joiden antaminen on välttämätöntä esitutkintaviranomaisen tai syyttäjän tutkittavana olleesta asiasta tekemän päätöksen perusteiden ymmärtämiseksi, on ehdotus myös oikeassa suhteessa tavoitteeseen nähden
- Ennen lain voimaantuloa yksityiselämän suojaamiseksi voimassa olleen lain perusteella välttämättömiksi arvioidut julkisuuden rajoitukset eivät kapenisi taannehtivasti

# Muut ehdotukset

- Lisäksi esityksessä ehdotetaan säädettäväksi 24 §:ään uusi 4 momentti, joka mahdollistaisi muutoin salassa pidettävän tiedon julkistamisen, jos tiedon antaminen on yksittäistapauksessa välttämätöntä esitutkintaviranomaisen tai syyttäjän tehtävän suorittamiseksi
- Vastaa sisällöltään pitkälti voimassa olevan lain 24 §:n 1 momentin 26 kohtaan sisältyvää säännöstä
- Muutettaisiin täsmällisemmäksi ja tarkkarajaisemmaksi ja lisäksi laajennettaisiin koskemaan rikoksen uhrin lisäksi muita asiaan liittyviä henkilöitä